

Nr 290.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
angående ändrad lydelse av 10 § lagen den 14 juni
1918 (nr 422) om fattigvården, m. m.; given Stock-
holms slott den 24 maj 1940.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att an-
taga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 10 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422)
om fattigvården, samt

2) lag angående tillägg till lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om social-
register.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 10 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 10 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

10 §.

Fattigvårdsstyrelsen har — — — och verkställighet.

I sådant hänseende åligger fattigvårdsstyrelsen särskilt:

att bestämma, i vilka fall och under vilka former fattigvård skall meddelas;

att förvalta alla till fattigvården anslagna eller eljest hörande medel, fastigheter och annan egendom;

att varje år avlämna utgifts- och inkomstförslag för fattigvården under det nästföljande året, föra fullständiga räkenskaper över de medel, styrelsen har om händer, samt lämna redovisning för sin förvaltning, allt i överensstämmelse med kommunallagarna;

att avgiva statistisk redogörelse angående fattigvården jämlikt de föreskrifter, som Konungen låter utfärda;

att i ärenden, som röra fattigvården, själv eller genom ombud företräda fattigvårdssamhället och bevaka dess rätt; samt

att hos fattigvårdssamhället göra framställningar rörande de på samhällets beslut ankommande åtgärder, som fattigvårdsstyrelsen finner böra vidtagas för fattigvårdens ändamålsenliga ordnande och handhavande.

Hurusom den — — — i kommunallagarna.

Angående skyldighet — — — av alkoholister.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

¹ Senaste lydelse se 1931: 178.

Förslag

till

Lag

angående tillägg till lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister.

Härigenom förordnas, att i lagen den 20 mars 1936 om socialregister skall, närmast efter 7 §, införas en ny paragraf, betecknad såsom 7 a §, av följande lydelse:

7 a §.

Det registerförande organet åligger att avgiva statistiska uppgifter ur registret jämlikt de föreskrifter, som Konungen låter utfärda.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 maj
1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

T. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Bergquist, anmäler fråga om *omläggning av fattigvårdsstatistiken* samt anför:

Gällande bestämmelser.

Enligt 10 § *lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården* åligger det fattigvårdsstyrelse, bland annat, att föra förteckning över dem, som åtnjuta fattigvård, och avgiva statistisk redogörelse angående fattigvården jämlikt de föreskrifter, som Konungen låter utfärda. Nu gällande föreskrifter återfinnas i Kungl. Maj:ts skrivelser till statistiska centralbyrån den 7 april 1922 och den 7 december 1923, genom vilka Kungl. Maj:t bland annat fastställt formulär till dylik förteckning, avsedd att tillika göra tjänst som primärmaterial för fattigvårdsstatistiken. Enligt nämnda skrivelser samt Kungl. Maj:ts brev den 23 december 1937 äro fattigvårdsstyrelserna skyldiga att årligen före mars månads utgång genom fattigvårdskonsulenterna insända avskrifter av förteckningen till socialstyrelsen, till vilken uppdraget att utarbeta statistiska redogörelser för fattigvård genom omförmälda brev överflyttades.

Jämlikt *lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister* skall i varje kommun av fattigvårdsstyrelsen eller annat kommunalt organ, som kommunen därtill utser, föras ett register — socialregister — över hjälpverksamheten inom kommunen. I socialregistret skola antecknas: 1) de personer, som erhålla understöd eller annan hjälp genom kommunens organ; 2) inom kommunen boende personer, vilka uppbära tilläggspension enligt lagen om folkpensionering, understöd enligt förordningen om invalidunderstöd, blindhetsersättning, mödrahjälp, barnbidrag eller bidragsförskott eller som med bidrag av allmänna medel åtnjuta sjukvård eller yrkesutbildning, varom i 8 § lagen om folkpensionering förmåles, för förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga; samt 3) personer, som erhålla hjälp i annan form än sålunda sagts, i den mån det registerförande organet erhåller kännedom därom och finner anteckning om förhållandet böra inflyta i registret. I registret intagna

uppgifter skola vara ordnade och för varje person sammanförda på sådant sätt, att de äro lätta att finna och överblicka.

Socialstyrelsens framställning den 12 februari 1940.

I skrivelse den 12 februari 1940 har socialstyrelsen framlagt förslag angående omläggning av fattigvårdsstatistiken.

Styrelsen har framhållit, att fattigvårds-(samt jämväl barnavårds-)statistiken i dess nuvarande utformning kommit att minska i värde därigenom att vid statistikens utarbetande föga hänsyn tagits till socialvårdens utveckling och differentiering. I vissa avseenden lämnades otillräcklig upplysning ur synpunkter, som numera vore väsentliga. Fattigvårdsstatistiken vore nu helt begränsad till understöd av fattigvårdskaraktär. Bortsett från vissa summariska uppgifter angående förmåner enligt lagen om kommunala pensionstillskott m. m., vilka ur formell synpunkt icke vore att betrakta som fattigvård, innehölle fattigvårdsstatistiken icke några som helst uppgifter angående övriga sociala hjälpformer. Statistiken vore vidare upplagd ur rent formella synpunkter. Understödstagarnas familjeförhållanden lämnades i det närmaste helt obeaktade och deras ekonomiska villkor erhöles icke någon som helst belysning. Statistiken komme ut för sent — ett par år efter det kalenderår, som uppgifterna avsåge. Slutligen hade sättet för primäruppgifternas införskaffande medfört en viss stelhet i fråga om bearbetningen av materialet.

Socialstyrelsen har ansett bristerna hos den hittillsvarande statistiken vara av sådan art, att de icke kunde avhjälpas med mindre än att statistiken om-lades efter delvis nya linjer. Styrelsen har föreslagit, att fattigvårdsstatistiken liksom hittills skulle i huvudsak grundas på individuella uppgifter angående de enskilda understödstagarna, men att dessa uppgifter hädanefter icke skulle hämtas från den av fattigvårdsstyrelsen i respektive kommuner förda förteckningen över dem, som åtnjöte fattigvård, utan från socialregistret. Vidare skulle, i fråga om familjer och enskilda, som åtnjöte fattigvård, från socialregistret införskaffas uppgift om i vad mån dessa också erhöles understöd av annat slag, såom tilläggspension, barnbidrag, bidragsförskott, understöd från arbetslöshetskommitté etc. Jämte de synpunkter, som hittills varit vägledande för fattigvårdsstatistiken, skulle det alltså bli ett huvudsyfte för denna statistik att belysa i vad mån fattigvården vore kombinerad med andra sociala hjälpformer. Genom jämförelse med uppgifter, som kunde erhållas från pensionsstyrelsen, statens arbetslöshetskommission m. fl. institutioner angående omfattningen av den sociala hjälpverksamhet, som bedreves i andra former än fattigvård, syntes det bliva möjligt att i viss utsträckning studera, i vad mån dessa hjälpformer fyllde sitt syfte eller i vilken omfattning de måste kompletteras med fattigvård. Vidare skulle primäruppgifterna till fattigvårdsstatistiken lämnas i sådan form, att ett studium av fattigvårdsklienteletts sammansättning ur familjesynpunkt kunde genomföras på ett bättre sätt än hittills varit fallet.

Socialstyrelsen har i sammanhang härmed förklarat sig vilja framdeles

utarbeta och för Kungl. Maj:t framlägga förslag till omläggning även av barnavårdsstatistiken.

Vid socialstyrelsens skrivelse hava fogats förslag till nya formulär till fattigvårdsstatistiken, enligt vilka uppgiftsskyldigheten skulle bli mycket omfattande. Styrelsen har slutligen framhållit, att för genomförande av dess förslag erfordrades, bland annat, vissa lagändringar, nämligen dels ändring av lagen om socialregister därhän, att fattigvårdsstyrelse eller annat kommunalt organ, som utsetts att föra socialregister, förpliktades att avlämna statistiska uppgifter enligt föreskrifter, som Konungen läte utfärda, dels ock ändring av 10 § fattigvårdslagen så att fattigvårdsstyrelse icke längre skulle behöva jämsides med socialregistret föra särskild förteckning över understödstagarna.

Yttranden över socialstyrelsens framställning den 12 februari 1940.

Över socialstyrelsens framställning hava efter remiss yttranden avgivits av statistiska centralbyrån, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt Stockholms stadsfullmäktige, vilka sistnämnda som eget utlåtande åberopat ett yttrande av direktören för stadens statistiska kontor.

Svenska landskommunernas förbund har tillstyrkt framställningen. I övriga yttranden hava, bland annat, uttalats betänkligheter mot att för närvarande genomföra så genomgripande och omfattande förändringar av fattigvårdsstatistiken, som socialstyrelsens framställning innebure.

Socialstyrelsens framställning den 11 maj 1940.

I skrivelse den 11 maj 1940 har socialstyrelsen framlagt nytt förslag till omläggning av fattigvårdsstatistiken. Styrelsen har därvid anfört:

Det av socialstyrelsen den 12 februari 1940 framlagda förslaget skulle obestridligen för vissa kommunala befattningshavare medföra ett ganska omfattande arbete. Alldeles särskilt bleve så fallet första gången statistiska uppgifter skulle avlämnas enligt de föreslagna grunderna. Sedan styrelsens förslag avgavs, har en skärpning i det allmänna läget inträffat, som icke minst för kommunernas organ medfört en ökad belastning av betydlig omfattning. Med hänsyn härtill och då vidare tiden numera är långt framskriden, finner socialstyrelsen det angeläget, att arbetet med de statistiska uppgifterna för i år begränsas så mycket som möjligt. Styrelsen har därför ansett sig böra taga frågan under förnyat övervägande.

Enligt styrelsens mening har man att välja mellan att för ett år helt nedlägga fattigvårdsstatistiken, som i sitt nuvarande skick, trots ansevärd kostnader för såväl kommunerna som styrelsen, är av ganska ringa värde, eller att söka genomföra en statistik, som, fastän starkt begränsad till sin omfattning, likväl kan såsom ett provisorium tillgodose det mest väsentliga i styrelsens ursprungliga förslag. Styrelsen anser, att man icke utan olägenhet kan för ett helt år upphöra att följa utvecklingen på den sociala hjälpverksamhetens område, speciellt med avseende på fattigvården, och har därför stannat vid det senare alternativet.

Vid skrivelsen fanns fogat förslag till frågeformulär jämte därtill hörande anvisningar.

Styrelsen har vidare anfört, att styrelsen sökt utforma det nya förslag, som styrelsen nu framlade, så, att det skulle kunna förverkligas utan ökat arbete och ökade kostnader för kommunerna. Förslaget innebure, i likhet med det den 12 februari 1940 framlagda, att individuella, ur socialregistret hämtade uppgifter skulle lämnas rörande de familjer (personer), som under redovisningsåret erhållit hjälp av fattigvårdsstyrelsen, samt att för dessa familjer (personer) uppgift skulle lämnas också angående vissa andra slag av understöd, som de åtnjutit under redovisningsåret.

Styrelsen har därefter framhållit följande:

I jämförelse med det ursprungliga förslaget har en begränsning företagits bland annat i följande avseende:

1) Inga uppgifter införskaffas angående fattigvårdssamhällenas anstalter och dessa anstalters klientel. (Det må påpekas, att ingående uppgifter därom införskaffats för år 1939 av socialvårdskommittén.)

2) Redovisning av understödstagarnas personliga förhållanden (ålder, civilstånd m. m.) inskränkes till uppgift om den »familjetyp» de tillhöra och antalet barn under 16 år.

3) I stället för den ingående specificering av understödets art, som begärdes i det ursprungliga förslaget, har man nöjt sig med uppgiften huruvida vederbörande erhållit vård på fattigvårdsanstalt eller sjukvårdsanstalt, hemunderstöd eller annat understöd jämte uppgift om vårdtiden och hjälpens värde.

4) Med avseende på andra hjälpformer än fattigvård begär man endast att få veta om vederbörande under redovisningsåret åtnjutit tilläggspension, barnbidrag eller bidragsförskott och om dessa förmåner åtnjutits samtidigt med fattigvård.

Med hänsyn till den starka nedskärning av uppgifternas omfattning, som sålunda företagits, har socialstyrelsen förklarat sig anse, att man borde kunna begära även av de större kommunerna, att dessa skulle redovisa samtliga familjer (personer), som åtnjutit understöd av fattigvårdsstyrelsen. Det vore nämligen att märka, att 15 städer med över 10,000 invånare, däribland Stockholm, Göteborg och Malmö, för närvarande vore befriade från att avlämna individuella uppgifter. De upprättade i stället vissa statistiska sammandrag.

Slutligen har socialstyrelsen framhållit, att dess nu återgivna förslag icke kunde anses tillfyllest för en efter normala förhållanden anpassad statistik. Detta gällde speciellt redovisningen av understödets art, vilken vore betydligt mera summarisk än den, som erhållits i den hittillsvarande statistiken, samt uppgifterna om hjälp av annat slag än fattigvård.

Socialstyrelsens skrivelse den 11 maj 1940 utmynnar i hemställan bland annat därom, att de förut omförmälda ändringarna i fattigvårdslagen och lagen om socialregister måtte vidtagas.

Departementschefen.

Då såsom socialstyrelsen framhållit fattigvårdsstatistiken i nuvarande skick är av ganska ringa värde för belysning av socialvårdens utveckling och resultat, synes det vara angeläget att få en omläggning av densamma till

stånd. I nuvarande krissituation lär det emellertid icke böra ifrågakomma att genomföra sådana förändringar, att kommunernas organ åsamkas större arbetsbelastning och högre kostnader än vad för närvarande är fallet. Å andra sidan tala starka skäl mot att, om ock blott för ett år, helt nedlägga fattigvårdsstatistiken. En lämplig medelväg, som dock medför en i flera avseenden förbättrad statistik, synes mig det förslag till provisorisk lösning av frågan vara, vilket framlagts av socialstyrelsen i skrivelsen den 11 innevarande maj. Jag finner mig kunna i princip godtaga detsamma.

De nya föreskrifterna i ämnet skola enligt förslaget bliva tillämpliga redan beträffande statistiken för år 1939, vilken enligt vad jag erfarit avses skola avlämnas i juli månad 1940.

På sätt socialstyrelsen anfört erfordras för genomförandet av den av styrelsen ifrågasatta omläggningen av statistiken vissa ändringar i fattigvårdslagen och lagen om socialregister. I förevarande sammanhang behandlas närmare allenast de framlagda lagändringsförslagen.

I 10 § fattigvårdslagen torde — då fattigvårdsstatistiken hädanefter avses skola grundas på uppgifter ur socialregistret — böra vidtagas den förändringen, att åliggandet för fattigvårdsstyrelse att föra särskild förteckning över dem, som åtnjuta fattigvård, borttages. Däremot torde föreskriften att fattigvårdsstyrelsen skall avlämna statistisk redogörelse angående fattigvården böra kvarstå, enär styrelsen fortfarande skall vara skyldig att lämna vissa uppgifter angående fattigvårdssamhällets anstalter m. m. Lagen om socialregister synes böra förses med tillägg av innehåll, att det skall åligga det kommunala organ, som för socialregistret, att avlämna statistiska uppgifter ur registret jämlikt de föreskrifter, som Konungen låter utfärda.

I enlighet med vad sålunda anförts hava inom socialdepartementet upprättats förslag till dels *lag angående ändrad lydelse av 10 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården*, dels ock *lag angående tillägg till lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister*.

Föredraganden hemställer härefter — under åberopande av att proposition i ämnet jämlikt § 54 riksdagsordningen torde kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att nämnda lagförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Montell.